

Formål:

- At få mulighed for at udvikle læse- og skrivekompetencer
- At få mulighed for at erhverve sig alderssvarende viden
- At udvikle gode og selvstændige arbejdsvaner
- At bevare eller genvinde lysten til læring
- At opnå større selvværd i forhold til faglig læring

Mål: på lang sigt at kunne anvende hensigtsmæssige strategier i form af tapping indeholdende vokal-, stavelse-, morfem- og sætningsstrategier kombineret med LST-strategier.

Metode: systematisk og intensiv træning af sproglig opmærksomhed med mål, delmål og fast struktur med afveksling for hver time.

- taktile bevidsthed om bogstaver og bogstavlyde
- Den taktile metode tapping
- Lydrette/næsten lydrette bøger
- Tydelig progression
- Evaluering
- Husk: de "normale" stave-og læsestrategier virker IKKE = gør noget andet
- Tag udgangspunkt i det eleven kan (husk den talesproglige bevidsthed)
- IT, IT, IT.
- Evt. arbejde med forforståelse/forbindelse til klassens grammatikarbejde.
- Husk at opfordre til LYTTELÆSNING = opbygge ordforråd og tekstkendskab.
- Hvad er træning (ikke alderssvarende), og hvad er viden (alderssvarende)?

Gode bøger:

- Dansk med it – vis mig hvordan af Margit Gade
- Skriveskabeloner af Margit Gade (+ hjemmeside)
- "Ordblindhed – en håndbog til forældre"
- "Lær dit ordblinde barn at læse" af Ulla Lauridsen

0.-3.kl: bogstavlyd- vokaler, vokaler....

Materialer:

ALKALÆR, Fingernemt, **Ord 1-4 fra Alinea**, Galaxen, Trappetigen/Staveraketten, spil/apps.

1. Vise toget på bakken – datosætte aktuelle tilstand.
2. Lav diagnosticerende diktat fx 2x3 sætninger (se bilag) før og efter
3. Test af bogstavkendskab før og efter
4. Gennemgå bogstavernes lyde på ipad via Se bogstavlyden + ALKALÆR sange
5. Fingernemt hæfte 1-5
6. Lave lydret diktater fra Staveraketten
7. Galaxemappen: find vokalen/find forlyden
8. Spille spil fra ALKALÆR mv
9. Eller/og Søde ord ALKALÆR
10. ALKALÆRS trappe + datosætte
11. Læreren udvælger og gennemgår klassens kommende lektier.
12. Forældre: ALKALÆR sange + kompendium (time2learn)

Supplerende materialer:

- Bøger: Læs lydret 0-1-2 + opgaver, Mini Dingo lydret/superlet
- Sabelkatten, Læsestrategens bogstavbog, Elementær ordlæsning, Sikker Stavning.
- Apps: Fingernemt, Ordheltene, Læsekodens spil: bogstaver + vrøvleord, bingo med alfabetet bogst-lyd, www.lyden.dk, Time2learn læseguld + tæpper, (hop om bord)

(Hvis Tapping- strategien ikke slår til ved læsning af ord med konsonantklynger i forlyd (kan ikke fastholde lydstrengen) – kan man evt. supplere med

VAKS: Lyd for lyd: læsetræn med vokalstrategien i lydrette bøger/ VAKS` egne læseletbøger eller klassens fælles materiale fx Den første læsning ekstra bøger

Fra 2.klasse introduceres IT-strategier:

1. AW-kursus
2. Introducér vokaltrappen
3. lave diktat/små historier med AW i skriveskabeloner på computeren i samarbejde med dansklærer = anvendelse af Tapping-strategien
4. Læseguides

(se kap.3 i MGs Vis mig hvordan + Fingernemt hæfte om IT)

4.-6.klasse

Hvis ovenstående er brugt i 0.-3.kl.

Fokus på at træne IT-strategier: se IT-kørekort til AW og LST-strategier

+ brug af NOTA

Tappingteknik

Digital ordbogsopslag (alle)

Farv ord

Textanalyser (AW)

Materialer:

- Ord 1-4 (Alinea)
- Og/eller Fonologik 1-2,
- Forlaget Vektor ordklassehæfterne + spil
- "Er morfemdeling mord?" E. Arnbak + Morfemspil
- **Funktionel stavning med IT (tilpasset)**
- Lytogstav, leguan.dk, rygesalt.dk, Istavning.dk, grammatip.dk, www.3-6.gyldendal.dk., Stavevejen.dk, Gyldendals røde ordbøger

Vigtigt ift. grammatik:

Vokaler (husk vokaltrappen)

Ordklasser

MORFEM-strategien

Skriftligt: stilladsering og modellering via Gades skabeloner, læseguides

Læsetræning på papir: **afhængig af** graden af ordblindhed og prioriteringen af tid.

Grammatik:

Ordklasser:

Arbejde funktionelt med ordklasserne fra Vektors hæfter, spil + "Farv ord" = ingen "slavetræning". Orddeling efter morfemprincippet.

1. Introducér navneord/udsagnsord/tillægsord: hvad er ordklassens FUNKTION/ROLLE i sætningen?
2. Vektor- hæftet
3. Øvelser (skriv/læs en historie og find navneordene, mim et navneord, sortér i kasser, spil (Ordklassespil fra Vektor)
- 4.

Morfemer:

1. Introduktion til morfemer med: "Er morfemdeling mord 1-2-3" af Elisabeth Arnbak (mundtligt og små skriftlige øvelser)
2. Morfemkompendium + hæfte fra Vektor og andet materiale.
3. Morfemspil + lav sætninger
4. Træn digitalt
5. Find morfemer i læsebøger og tal om betydning

Skriftligt: skriveskabeloner = STILADSERING OG MODELLERING, "Skriv varieret" + små skriveøvelser (kompendium)

Læsning: Læseflow, Flydende læsning i praksis, Læsenøglen, Tid til læseforståelse (OCR-scannet), Læsemåleren

IT-kvalificerende strategier:

1. IT-kørekort til AW og LST
2. Introducere ordforslag via Fingernemt-hæfte + AW-kursus
3. Øve sig i at skrive i PDF-dokumenter (diktat, skriveskabeloner, notatteknik)
4. Øve digital læsning af fag- skønlitteratur i PDF-dokumenter/e-bøger
5. Arbejde eksemplarisk med klassens diktater og andet skriftligt arbejde med AW = ikke lektiecafé
6. Evt. øve læsetræning med øjnene med indlærte strategier.

Øvelser: (fra KCL)

7. Lyt til artikel på: <http://www.dr.dk/nyheder/ligetil> – juster hastighed/skift stemme
8. Download Cd ord/ekstra stemmer på tjektasken.nu
9. Afprøv Claire-stemmen
10. Afprøv Felix
11. Tilpas Anne-stemmen til matematik
12. Find din yndlingsbog på E17.dk
13. Find skriveskabelon på margitgade.dk
14. Skriv en kort tekst med brug af * og #
15. Skriv en kort tekst i Intowords
16. Slå Alternative forslag til – korriger muligheder
17. Skriv et tysk/engelsk tekststykke med CDord

7.-9.klasse: IT-kvalificerende strategier

Grammatik og sproglig bevidsthed

Fokus: morfemstrategi, ordklasser, sætningsopbygning, genrekendskab

1. Er morfemdeling mord?
2. Klip-strategi fra Vaks I
3. Morfemkompendie (fra JS)
4. Morfemspil
5. Fonologik 1-2
6. Ordklasser: spil, www.gyldendal.dk, Simon Fogt, Rygesalt
7. Simon Fogt: greb om kommaet (pluk ud)
8. Intensivt læringsforløb om retskrivning fra "Redskaber" (UVM)

Skriftligt: stilladsning og modellering!

9. Margit gades skabeloner – eksemplariske genrer med udg.pkt i klassens arbejde
10. Små skriveøvelser fra kompendie = overskuelige delmål
11. Evt. Elev-til-elev læring om skriftlig fremstilling fra "Redskaber" (UVM)

Læsning:

12. De nye læseprøver fra Alinea
13. Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselydt fra ”Redskaber” (UVM)

Gode bøger: Læselyst og skrivefryd 1 og 2 af Cecilie Bogh

(www.rygesalt.dk, www.findlyden.dk, leguan.dk, lytogstav.dk, grammatip.dk, Gyldendals røde ordbøger)

IT-strategier:

- IT-kørekort til AW og LST
- Introducere ordforslag via Fingernemt-hæfte + AW-kursus
- Øve sig i at skrive i PDF-dokumenter (diktat, skriveskabeloner, notatteknik)
- Øve digital læsning af fag- skønlitteratur i PDF-dokumenter/e-bøger
-
- Øve tale-til-tekst (se øvelser)
- Evt. øve læsetræning med øjnene med indlærte strategier (Flydende læsning i praksis – til de gule elever)
- Arbejde eksemplarisk med klassens diktater og andet skriftligt arbejde med AW = ikke lektiecafé
- Eleven opretter note på computer og skriver notater ind ift. nedenstående strategier = genfinde strategier + ejerskab + dokumentation

Følgende gennemgås:

Tips og tricks til digitale læseprøver

- Altid Google chrome
- test.webprøver.dk/retskrivning.gyldendal.dk
- Appwriter – fjern ordforslag
- Gyldendals røde ordbøger i chrome
- Download teksterne/åbn med AW: åbn med/via PDF-fremviser
- To-delt skærm!
- Eller se på svar, imens du lytter

Selve prøven:

- Genre? = formål + hjælp:
- Overblik: overskrifter, faktabokse, billeder
- Lyt altid til spørgsmålet og evt. svarmuligheder.
- Kopiér + søg: ctrl + f /Mac: cmd + f (husk indstilling: fremhæv alle)
- Vælg læsehastighed + stemme
- Lyt lidt før/efter de markerede nøgleord.

Rækkefølge: nr. 5 = flest point, nr. 4, 2,3, 1 / dit valg

Tekst 1 Fagtekst = infotæt

- Overblik
- Lyt til spørgsmålet
- Nøgleord = betydningsord eller tal
- Ctrl+ f i søgefeltet
- Lyt lidt før/efter
- Lyt til svarene: søg på ord, der gentages fx arisk *race*, blandede *race*

Tekst 2: Eventyr:

- Genretræk: struktur + rækkefølge
- Høj hastighed
- Lyt til første + sidste del
- Nøgleord: nye personer, vigtige ord
- Udeluk svar

Tekst 3: Novelle

- Genre: fortolkning
- Høj hastighed
- Lyt til første del + sidste afsnit
- Nøgleord fra spørgsmål og svar
- Vigtige ord, der gentages
- *Hvis ordet ikke står i teksten:* brug synonymmer: at tage af sted = farvel, at tale sammen = at kommunikere

Tekst 4: Artikel

- Nyheds? Baggrunds? = rækkefølge
- Overblik
- Lyt til første + sidste afsnit

- Mellem hastighed

Tekst 5: artikel/klumme/fagblad

- Mellem hastighed
- Genre?
- Forfatter?
- Tema – holdning?
- Lyt evt. første afsnit
- Lyt fra punktum til punktum
- Husk ledetråde før og efter ()
- Udtryk og talemåder
- Hvem er hvem?
- Udeluk + logik

Retskrivningsprøver

OBS: -t lyder som blødt d fx har løbet = løbed

- Google chrome
- Retskrivning.gyldendal.dk
- Gyldendals røde ordbøger (evt. Ordnet.dk)
- AW: væk med "Tag højde for kontekst"
- Stemme + hastighed
- **Fejltyper:**
 - Sammensatte ord
 - Bindestreg: tv-stationer, optage-og redigeringsudstyr
 - Nutids -r: brug "spise"-prøven: jeg spise meget is. Jeg kan spise meget is.
 - ene/-ende: Løbene gik godt (sb). Han kom løbende. (vb)

Strategi:

- Lyt til hele sætningen
- skriv ordet > blå? = OBS
- Vokaltrappen: byt første vokal ud med andre vokaler
- Musen ved sidste bogstav i ordet: slet ét bogstav ad gangen > tjek ordforslag

- Brug *funktion: b*by = brøndby, s*lys*e* = stearinlysene
- Børnestav: enterase = interesse (evt. kun de første lyde - tapping)
- Rodmorfemet?
- Ordklassen? Tid/antal/grad

Foreslået rækkefølge:

Første del: se strategi

Anden del

2) Lyt til teksten og skriv den af:

- Lyt mange gange - også i sammenhæng.
- Brug strategi

3) Find ordklassen:

- Lyt til hele sætningen!
- Tænk på ordets funktion/rolle/betydning
- Ctrl+ c til ordbogen
- Byt evt. om på ordenes rækkefølge = gennemskue betydningen

4) Rigtig form:

- Ordklasse?
- Lyt til sætningen: ordklasse? Bøjning?
- Ordbog: ental, flertal?
- Brug dit eget talesprog (og din sunde fornuft)
- (Indtal evt. ordet på din mobil = få et hint om stavemåden)

5) Sammensatte ord/ Et eller to ord:

- Sæt ordene sammen fx "bronzestøberi" > Ordbog:
- AW: Ingen forslag? Andre sammensatte ord med "bronze-"
- = Musen ved sidste bogstav i det første ord: slet ét bogstav > tjek andre sammensatte ord
- Stav ordene hver for sig, sæt sammen > ordbog
- HUSK: sidste ord = roden: sølvske, guldske, teske.
- (Indtal evt. ordet på din telefon i et docs = få et hint om stavemåden)

6) Bøj udsagnsord + Fra nutid til datid:

- Ordbog:

- Ctrl+c fra parentesen > at-formen
- Slet endelsen > søg
- Kend tiderne: præsens = nutid osv
- Kopier fra ordbog
- Sæt ind – lyt til ordet – lyt til hele sætningen
- OBS på uregelmæssige verber!

7) Ret en tekst: – ALLE ord skal være rigtige i den digitale test....

- Læsehastighed
- Lyt til én sætning ad gangen
- Vær effektiv: fravælg de ord, du er HELT sikker på er stavet rigtigt
- slet bagfra > tjek ordforslag
- Ordbogen
- Rodmorfemer
- brug "spise"-prøven

8) Find sætningsled:

- Overvej ordets funktion i sætningen
- Spørg med hvem, hvad, en/et, jeg/at
- Ordbog

9) Sæt tegn/punktum:

- sæt kryds i "startkomma".
- Punktummer først:
- lyt til to linjer ad gangen – sæt punktum + stort bogstav
- lyt igen til samme sætninger
- Komma: lyt fra punktum til komma/punktum
- Find udsagnsled (jeg gør) og grundled (hvem gør) xo, xo
- Opremsningskomma: mælk, æg, sukker, smør og brød.